

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка
Природничо-географічний факультет
Кафедра географії та геоекології

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт

Галузь знань: **01 Освіта**
ОПР **Бакалавр**
Напрямок: **014 Середня освіта (Географія)**
Спеціалізація: **Красназавчо-туристична робота**
Факультет: **природничо-географічний**
Форми навчання: **денна, заочна**

Методичні рекомендації
розглянуто та ухвалено
на засіданні кафедри
географії та геоекології
Протокол від 24 січня 2020 р. № 6

Галузь знань: **01 Освіта**
ОПР **Бакалавр**
Напрямок: **014 Середня освіта (Географія)**
Спеціалізація: **Краєзнавчо-туристична робота**
Факультет: **природничо-географічний**
Форми навчання: **денна, заочна**

Розробники: кандидат біологічних наук, доцент Мирза-Сіденко В.М., кандидат географічних наук, старший викладач Маслова Н.М., кандидат географічних наук, доцент Гелевера О.Ф.

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри географії та геоекології
Протокол від 24 січня 2020 року № 6

Завідувач кафедри
географії та геоекології:

Семенич А.А.

Зміст

- 1. Загальні положення**
- 2. Структура курсової роботи**
- 3. Вимоги до оформлення курсової роботи**
- 4. Курсові роботи з географії**
- 5. Курсові роботи з краєзнавчо-туристичних дисциплін**
- 6. Курсові роботи з педагогіки**
- 7. Курсові роботи з психології**
- 8. Курсові роботи з методики навчання географії**
- 9. Курсові роботи з методики організації краєзнавчо-туристичної роботи**
- 10. захист та оцінювання курсових робіт**

1. Загальні положення

Курсова робота – це самостійна письмова робота реферативно-дослідницького, навчально-дослідницького, творчого характеру, яка виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання та передбачає глибоке вивчення конкретної наукової проблеми, засвідчує уміння автора аналізувати, узагальнювати та робити висновки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності:

OK 34 Курсова робота з географії / краєзнавчо-туристичних дисциплін:

- ЗК3 – здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності;
- ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації;
- ФК3 – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі, опрацьовувати різні джерела географічної інформації, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;
- ФК4 – володіння методикою географічних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності;
- ФК9 – здатність проектувати і складати різноманітні тематичні карти, аналізувати інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами, використовувати ГІС-технології в обсязі необхідному для роботи вчителя географії та вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС;
- ФК13 – здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах;
- ФКС1 – здатність застосовувати знання теоретичних основ рекреаційної географії, краєзнавства та туризму в професійній діяльності, характеризувати закономірності просторової організації рекреаційних та туристичних ресурсів світу, окремих країн та України.

OK 35 Курсова робота з педагогіки / психології / методики навчання географії / методики організації краєзнавчо-туристичної роботи:

- ЗК3 – здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності;
- ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації;
- ФК4 – володіння методикою географічних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності;
- ФК6 – здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляти учнівським колективом, комунікувати зі спільнотами, організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що

сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей;

- ФК7 – здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі;
- ФК14 – здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності;
- ФКС2 – здатність організовувати краєзнавчо-туристичну роботу в закладах освіти, планувати та проводити краєзнавчо-туристичні заходи, розробляти туристичні маршрути і тури відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення, особливостей фізичного розвитку учнів;
- ФКС3 – здатність організовувати шкільне та туристичне краєзнавство, проводити краєзнавчо-туристичні дослідження своєї місцевості, збирати, упорядковувати і використовувати краєзнавчі матеріали, працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації;
- ФКС4 – здатність розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб, культури, релігії рекреанта, на підставі знань ресурсів рекреаційного регіону, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій; володіння методикою організації музейної справи.

Програмними результатами навчання є:

ОК 34 Курсова робота з географії / краєзнавчо-туристичних дисциплін:

- ПРН2 – описує основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;
- ПРН6 – знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах;
- ПРН8 – застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; орієнтується у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; опрацьовує різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;
- ПРН11 – встановлює закономірності територіальної організації суспільного виробництва та населення, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах;
- ПРН12 – складає різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, аналізує інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами; застосовує ГІС-технології в обсязі необхідному для роботи вчителя географії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС;
- ПРН13 – виконує польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретує отримані результати досліджень, застосовує їх у професійній діяльності;
- ПРНС1 – застосовує знання теоретичних основ рекреаційної географії, краєзнавства та туризму в професійній діяльності, характеризує закономірності просторової організації рекреаційних та туристичних ресурсів світу, окремих країн та України.

ОК 35 Курсова робота з педагогіки / психології / методики навчання географії / методики організації краєзнавчо-туристичної роботи:

- ПРН2 – описує основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, класифікує

- зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;
- ПРН4 – знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі;
 - ПРН13 – виконує польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретує отримані результати досліджень, застосовує їх у професійній діяльності;
 - ПРН14 – застосовує набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» основної (базової) середньої школи;
 - ПРН16 – застосовує методики психодіагностики у школі з метою здійснення диференційного навчання і оптимізації навчально-виховного процесу, прогнозує розвиток та виховання особистості дитини, результати конкретних педагогічних впливів, створює сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляє учнівським колективом, здатен до комунікації зі спільнотами;
 - ПРН21 – самостійно організовує процес навчання, забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху;
 - ПРНС2 – моделює, організовує та проводить краєзнавчо-туристичні заходи, вміє розробляти туристські маршрути та тури відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення, особливостей фізичного розвитку учнів;
 - ПРНС3 – організовує шкільне та туристичне краєзнавство, проводить краєзнавчо-туристичні дослідження своєї місцевості, збирає, упорядковує і використовує краєзнавчі матеріали, вміє працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації;
 - ПРНС4 – розробляє різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб, культури, релігії рекреанта, на підставі знань ресурсів рекреаційного регіону, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій; володіє методикою організації музейної справи.

Методи навчання для курсових робіт:

ОК 34 Курсова робота з географії / краєзнавчо-туристичних дисциплін: інструктаж, бесіда, дискусія, робота з різними джерелами інформації, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, робота зі статистичними матеріалами, картографічний метод тощо.

ОК 35 Курсова робота з педагогіки / психології / методики навчання географії / методики організації краєзнавчо-туристичної роботи: інструктаж, бесіда, дискусія, робота з різними джерелами інформації, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, моделювання; розробка конспектів уроків, виховних та позакласних заходів; проведення та аналіз уроків, позакласних та виховних заходів; проведення методик та інтерпретація результатів дослідження особистості учня тощо.

Форми оцінювання:

ОК 34 Курсова робота з географії / краєзнавчо-туристичних дисциплін та ОК 35 Курсова робота з педагогіки / психології / методики навчання географії / методики організації краєзнавчо-туристичної роботи:

- підсумкове: диференційований залік;
- поточний контроль: перевірка розділів та параграфів курсових робіт, захист курсових робіт.

Згідно ОП «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота » студенти виконують 2 курсові роботи: у 5 семестрі – з географії / краєзнавчо-туристичних дисциплін, у 8 семестрі – за вибором студента з педагогіки або психології або методики навчання географії або методики організації краєзнавчо-туристичної роботи з відповідним розподілом за кафедрами – 1/4, 1/4 та 1/2 відповідно.

Розподіл курсових робіт між кафедрами здійснює деканат, погоджуючи його з випусковими кафедрами.

Тематика курсових робіт із переліком літератури та необхідними методичними рекомендаціями щодо їх виконання щорічно визначається провідними викладачами і затверджується кафедрою. Вона повинна відповідати змісту і завданням навчальної дисципліни, бути актуальною і тісно пов'язуватись із практичними потребами конкретного фаху.

Тематика курсових робіт щорічно коригується з урахуванням набутого на кафедрі досвіду, побажань спеціалістів.

Визначена і затверджена кафедрою тематика курсових робіт доводиться до відома студентів. Студентам надається право вільного вибору теми курсової роботи із запропонованого переліку. Студенти також можуть пропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її розробки, яка розглядається і затверджується на засіданні кафедри. Після вибору теми курсової роботи студент складає орієнтовний план роботи, який у процесі роботи над літературою план може бути дещо скоригований. Курсова робота повинна бути виконана та здана на перевірку не пізніше, ніж за 10 днів до захисту.

Керівництво курсовими роботами здійснюється, як правило, найбільш кваліфікованими викладачами (професорами, доцентами, ст. викладачами), які мають досвід науково-педагогічної і практичної роботи з даної проблеми та здатні надати студентові суттєву організаційно-методичну допомогу в підготовці курсової роботи, її оформленні та захисті. Науковий керівник контролює хід виконання курсової роботи, своєчасне подання її до захисту.

2. Структура курсової роботи

Курсова робота має містити наступні елементи:

- ▲ титульний аркуш (1 стор.);
- ▲ зміст (1стор.);
- ▲ вступ (2стор.);
- ▲ основна частина (розділи та підрозділи) (30 – 35 стор.);
- ▲ висновки (2 – 3стор.);
- ▲ додатки;
- ▲ список використаних джерел.

Рекомендований обсяг курсової роботи – 30-35 сторінок основного тексту.

Зміст подають на початку курсової роботи, він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів, зокрема, вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ має містити наступні складові: актуальність, аналіз попередніх досліджень, об'єкт та предмет дослідження, мета та завдання роботи, методи дослідження, використані матеріали, структурароботи.

Актуальність теми (обґрунтування доцільності роботи). Актуальність проблеми розкривається шляхом стислого аналізу даного питання, з'ясовуються актуальність та практична важливість піднятої проблеми.

Аналіз попередніх досліджень передбачає висвітлення стану дослідження даної проблеми у працях українських та зарубіжних науковців з наведенням конкретних прізвищених.

Курсова робота повинна мати чітко визначені об'єкт та предмет дослідження. **Об'єкт дослідження** – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, предмет дослідження міститься в межах об'єкта і конкретизує, що саме в об'єкті буде вивчатись. робота повинна мати чітко визначені об'єкт та предмет дослідження. В географічних дослідженнях об'єктом можуть бути, наприклад, певні озера, ставки, річки; окремі ділянки долин річок, яри або їх конкретні частини, ландшафтні комплекси, старовинні карти, населення, промислові об'єкти тощо. **Предметом** же дослідження є певні властивості об'єктів, які обрані для дослідження. Ними, наприклад, можуть бути гідрологічні властивості для озер, процеси ерозії для ярів, характер міграційних процесів для населення, особливості забруднюючих речовин, що викидають промислові підприємства тощо. Наприклад, об'єкт дослідження – машинобудування, а предмет – регіональні особливості розвитку машинобудування в Україні; об'єкт дослідження – демографічні процеси, а предмет – часові та територіальні аспекти світових демографічних процесів.

Мета дослідження полягає у встановленні певних територіальних особливостей ландшафтної оболонки, формулюванні закономірностей розвитку окремих складових господарства та ін. Мета роботи виходить з її назви. При формулюванні мети найчастіше використовуються такі терміни: –охарактеризувати||, –визначити||, –дослідити||, –виявити||, –встановити||, –обґрунтувати||, –довести||, –перевірити||, тощо.

Завдання – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті. В цілому завдання курсової роботи мають відображати її зміст та відповідати назвам розділів.

Методи дослідження. В курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи: загальнонаукові: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання тощо; конкретно-наукові: порівняльно-географічний, картографічний, польових досліджень, математико-статистичний, ранжирування, групування, районування, типізація тощо.

Зазначаються використані матеріали - основні джерела літературної та статистичної інформації.

Структура роботи містить характеристику основних розділів роботи, обсяг курсової роботи (кількість сторінок), кількість використаних джерел та наявного графічного матеріалу.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починається з нової сторінки, підрозділи та пункти – на поточній сторінці. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладом результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Перший розділ присвячується теоретичному обґрунтуванню питання та викладенню методичних аспектів дослідження. Назва розділу має відображати сутність проблеми та починатися зі слів «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ...», «ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ...», «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ»тощо.

Перший розділ має розкривати понятійно-термінологічний апарат дослідження, умови та фактори розвитку досліджуваного об'єкту, стисло характеризує методи, що були використані під час виконання роботи. Невід'ємною частиною першого розділу є також огляд наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми. Для цього потрібно ретельно вивчити опубліковану літературу, проаналізувати картографічний матеріал, а також по можливості ознайомитись з фондовими даними звітами, пояснювальними записками. Познайомившись з різними джерелами інформації, студент описує результати проведеного аналізу. Особливо важливим є увага щодо аналізу протиріч, які нерідко зустрічаються в різних матеріалах. Вміння виявити протиріччя є свідченням високого рівня знань студента та його здатності до глибокого аналізу.

В разі потреби аналіз вивченості теми дослідження може бути лише частиною певного розділу, а не самостійною складовою роботи.

У другому розділі дається детальна характеристика об'єкту дослідження на основі аналізу літературних та статистичних джерел. Як правило другий розділ містить 2-3 підрозділи, які за необхідністю можуть поділятися на пункти. Основний текст даного розділу обов'язково має супроводжуватися графічними та картографічними зображеннями, таблицями, схемами. Кожний підрозділ повинен закінчуватися узагальнюючим висновком.

У третьому розділі висвітлюють регіональні особливості, проблеми та перспективи досліджуваного об'єкту.

Висновки містять найбільш важливі результати, одержані в роботі, які базуються на висновках до кожного розділу. Висновки мають бути пронумеровані та сформульовані чітко і лаконічно відповідно до поставлених завдань.

До **додатків** доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи: вихідні таблиці статистичних даних, розрахункові таблиці та інші графічні матеріали. Додатки розташовуються після списку використаних джерел в порядку посилань на них в основному тексті курсової роботи. Перед додатками розміщується аркуш з назвою «ДОДАТКИ» по центру.

Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки, їх кількість не обмежується. Позначаються вони великими літерами української абетки (за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь), наприклад, «Додаток А». Рекомендується об'єднувати додатки за їх змістом.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні зведення про джерела, які були використані при написанні курсової роботи. Список використаних джерел наводиться за алфавітом за прізвищами авторів або назвами робіт. Обсяг списку використаної літератури та джерел залежить від кількості джерел, на які посилається чи які цитує автор курсової роботи. Кількість використаної літератури повинна бути достатньою для розробки обраної теми і становити 25-30 публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (див. на сайті бібліотеки ЦДПУ).

3. Вимоги до оформлення курсової роботи

Для написання курсової роботи використовують білий папір стандартного формату (210 x 297 мм) – А4. В разі потреби, наприклад, за наявності включення до роботи певних карт, великих таблиць або графіків, діаграм, застосовується формат А3, з відповідним складанням такого аркуша до рівня формату А4.

Поля (береги) на сторінці залишають з усіх чотирьох сторін, зліва – 30 мм, справа – 15 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Основний шрифт – TimesNewRoman 14 pt. Вирівнювання тексту переважно здійснюється по ширині. Головний міжрядковий інтервал – 1,5. Абзацні відступи становлять 5 знаків.

Заголовки структурних частин курсової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами симетрично до набору. **Заголовки підрозділів** друкують маленькими літерами (крім першої великої) по середині, заголовки пунктів - з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовків розділу та підрозділу не ставлять. Відстань між заголовком і текстом повинна дорівнювати 1-2 інтервалам (див. зразок).

РОЗДІЛ 2. ГЕОМОРФОЛОГІЯ УКРАЇНИ

2.1. Геоморфологія Східноєвропейської рівнини

2.1.1. Геоморфологія Придніпровської височини.

В геоморфологічному відношенні територія Придніпровської височини є однією з складових ...

Кожну структурну частину (розділ) роботи починають з нової сторінки. Відносно нумерації сторінок та інших складових роботи існують загальноприйняті правила, дотримання яких є обов'язковим. Так, до першої сторінки роботи відносять титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але не проставляючи його номера. Наступні сторінки нумерують у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Знак № на сторінках неподають.

Оформлення графічних матеріалів

Наявність графічного матеріалу в кваліфікаційній роботі є важливим свідченням проведеної студентом роботи. До графічного матеріалу належать карти, картосхеми, схеми, креслення, розрізи, профілі, графіки, діаграми, фотографії (фотознімки, світлини) тощо. Окремим видом графічного матеріалу є демонстраційні карти, схеми і т.п., які потрібні на час захисту роботи.

Назви ілюстрацій розміщують після їх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підписами). Підпис під ілюстрацією, як правило, має чотири основних елементи: найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом –Рис.№; порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами; тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст з якомога стислою характеристикою зображеного; експлікацію (пояснення, умовні знаки), яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, виносять ці цифри у підпис з супроводом тексту. Експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Рисунки текстової частини або додатків, як правило, розміщуються на окремій сторінці, але в разі їх невеликого формату на одній сторінці може бути вміщено декілька рисунків, об'єднаних одним змістом і, відповідно, загальною назвою. Кожному з цих рисунків надається певне позначення, цифрове або буквене.

Оформлення таблиць

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому кутку над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням подвійного номера (перша цифра- порядковий номер розділу, друга цифра- порядковий номер таблиці в межах розділу). При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

Таблиця 2.1.

Встановлення розбіжностей у показниках довіри та міжособистісних стосунків за типами гендеру

Показники	Середні показники досліджуваних		Показники t-критерію Стьюдента
	маскулінного типу гендера	фемінінного типу гендера	
Соціальна довіра	86,77	87,50	-0,41
Недовірливо-скептичний тип	5,95	6,00	-0,05
Покірно-сором'язливий тип	5,77	7,38	-3,02*
Залежно-слухняний тип	5,13	6,79	-2,26*
Поведінка в ділянці «включення»	4,45	4,04	0,78
Поведінка в ділянці «контролю»	4,50	4,15	0,73

Додатки

Додатки подаються в кінці кваліфікаційної роботи після списку літератури. При чому кожен додаток розпочинається з нової сторінки. Всі додатки повинні мати заголовки, які друкують малими літерами угорі аркуша, наприклад:

Додаток А. Прояв схилової мікрональності

Додаток Б. Результати хімічних аналізів води (басейн р. Інгул)

Ілюстрації, таблиці, формули, розміщені в додатках нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д 1., тобто тут маємо перший рисунок додатка Д.

ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ В СТУДЕНТСЬКИХ РОБОТАХ

У сучасному суспільстві вагомим показником компетентного фахівця, людини з високим рівнем культури є повага до інтелектуальних прав власності, до авторського доробку науковців. Плагіат визначається як запозичення, відтворення чужого літературного, художнього або наукового твору (або його частини) за своїм ім'ям або псевдонімом. Наведення наукових позицій дослідників без покликання на ті чи ті наукові праці – це плагіат. Саме тому в процесі опрацювання наукової літератури під час виконання курсової роботи важливого значення набуває скрупульозне фіксування джерел з метою подальшого цитування, звернення до перефразування та перекладу.

Оформлення посилань на джерела інформації, академічна доброчесність

Важливим елементом наукових праць є обов'язкове посилання на авторів, матеріали, певні думки, ідеї яких використані при дослідженні, відповідно, такі автори зазначаються у списку літератури. Інколи існує необхідність проілюструвати текст своєї роботи певними запозиченими думками, ідеями того чи іншого автора без будь-яких змін. Такі запозичені матеріали повинні обов'язково братися в лапки. Порушення правил посилання може розцінюватися як плагіат з відповідними наслідками, зокрема недопуском до захисту роботи.

Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту. Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати 1-2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не повинна перевищувати 2-3.

В географії переважає такий тип посилання, при якому в тексті у квадратних дужках записується номер літературного джерела, зазначеного в списку використаної літератури.

4. Курсові роботи з географії 5 семестр

Орієнтовні наукові напрями підготовки курсових робіт

Геологія	Історична географія
Біогеографія	Географія населення
Геоморфологія	Регіональна економічна і соціальна географія
Загальне землезнавство	Рекреаційна географія
Метеорологія та кліматологія	Економічна і соціальна географія України
Географія ґрунтів	Геокологія
Гідрологія	Географія світового господарства
Ландшафтознавство	

Географічна характеристика території дослідження може бути самостійною частиною курсової роботи або складовою певного загального розділу. За змістом, залежно від теми, робота може містити загальну фізико-географічну або суспільно-географічну характеристику регіону.

При загальній характеристиці здійснюється комплексний огляд регіону, який включає аналіз природних і суспільних особливостей території, а також рис антропогенного впливу на ті чи інші геокомпоненти, геокомплекси, геосистеми.

Фізико-географічна характеристика території дослідження передбачає, залежно від необхідності, короткий або розгорнутий огляд регіону за планом:

- географічне положення;
- тектоніка, геологічна будова, корисні копалини;

- рельєф (морфоструктури та морфоскульптури);
- клімат;
- поверхневі та підземні води;
- ґрунти;
- рослинний і тваринний світ;
- типи ландшафтів та фізико-географічне районування;
- екологічні проблеми, охорона ландшафтів.

При розгляді суспільно-географічних особливостей регіону доцільно скористатись орієнтовним планом:

- економіко-географічне положення;
- оцінка природних умов та ресурсів;
- населення та трудові ресурси;
- загальна характеристика господарства регіону;
- секторальна структура економіки;
- територіальні відмінності у розвитку господарства регіону;
- проблеми та стратегія розвитку регіону.

Ступінь детальності фізико-географічної чи суспільно-географічної характеристики, як правило, визначається темою курсової роботи.

Орієнтовна тематика курсових робіт з географії

Географія населення, Економічна і соціальна географія України, Географія світового господарства

1. Демографічний аналіз шлюбної структури населення Кіровоградської області.
2. Етногеографічний аналіз складу населення Кіровоградської області
3. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів Кіровоградської області
4. Географічна характеристика міграції трудових ресурсів Дніпропетровської області
5. Етногеографічний аналіз молдавського етносу
6. Порівняльний аналіз рівня людського розвитку України та європейських країн
7. Сучасна система розселення в Кіровоградській області.
8. Соціально-демографічна характеристика населення країн ЄС: сучасний стан, проблеми, перспектива
9. Географічні особливості та динаміка розвитку ТНК у світі
11. Географічний аналіз світових інтеграційних угруповань держав світу (на прикладі країн Європи)
12. Безпека регіонів України в умовах глобалізації світового господарства
13. Географія зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами Євросоюзу

14. Географічний аналіз державних кордонів України
15. Членство України у міжнародних економічних організаціях як елемент інтеграції у світове господарство: географічний аналіз
16. Аналіз інвестиційної зовнішньоекономічної діяльності України
17. Географія техногенних катастроф України
18. Оцінка регіонів України за індексом розвитку людського потенціалу
19. Географічні особливості розвитку комплексу охорони здоров'я в Україні.
20. Альтернативна енергетика України.
21. Територіальні відмінності у рівнях смертності населення України та Кіровоградської області
22. Географічні аспекти дослідження повітряного транспорту
23. Суспільно-географічні особливості розвитку авіабудування в Україні
24. Рівень життя населення Кіровоградської області
25. Суспільно-географічні особливості розвитку закладів громадського харчування.

Фізична географія

1. Геоекологічна ситуація в Україні та Кіровоградській області.
2. Географічні засади розвитку території регіонального ландшафтного парку «Світловодський».
3. Закономірності поширення радонової радіації на території Центральної України (в межах Кіровоградської області).
4. Басейн річки Південний Буг: закономірності поширення та формування гідрографічної мережі.
5. Геологічні пам'ятки України та Кіровоградської області.
6. Інгульський екокоридор в системі національної екомережі України.
7. Природно-заповідний фонд Новгородківського району
8. Комплексна фізико-географічна характеристика Новоукраїнського району.
9. Водні ресурси Кіровоградської області.
10. Сучасні геоекологічні проблеми річки Дніпро та шляхи їх вирішення.
11. Лісові ресурси України, Кіровоградської області.
12. Характеристика сучасного стану р. Інгул та заходи щодо його поліпшення.
13. Сучасні зміни в структурі ландшафтів України.
14. Степові ландшафти Кіровоградської області, їх охорона та збереження у складі ПЗФ.
15. Лісостепові ландшафти Кіровоградської області, їх охорона та збереження у складі ПЗФ.
16. Особливості клімату України.
17. Екологічні проблеми водосховищ Кіровоградської області.
18. Корисні копалини Кіровоградської області.
19. Корисні копалини України та закономірності їх розміщення.
20. Неприятливі фізико-географічні процеси та заходи боротьби з ними.
21. Геологічна репрезентативність території України відображена в об'єктах геологічної спадщини.
22. Індустріальні гірничопромислові ландшафти України (наприклад гірничопромислових ландшафтів Дніпропетровської та Донецької областей).

23. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області: історія формування, проблеми та перспективи.
24. Зональний ґрунтовий покрив Центральної України
25. Земельні ресурси Кіровоградської області.

Рекомендована література

Загальне землезнавство і суміжні науки

1. Багров М.В., Боков В.О., Черваньов І.Г. Землезнавство. – К.: Либідь, 2000.–463с.
2. Федорищак Р.П. Загальне землезнавство. – К.: Вища школа, 1995. – 223с.
3. Домаранський А. О. Основи геоморфології: тестові завдання: практикум для студ. вищ. навч. закл. / А. О. Домаранський. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2010. – 137с.
4. Павловська Т. С. Геоморфологія: терміни й поняття (коментар): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. С. Павловська; за ред. проф. І. П. Ковальчука. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 284с.
5. Лещенко Г.П. Метеорологія з основами кліматології. – Кіровоград: Авангард, 2010. – 200 с.
6. Аверкиєв М.С. Метеорологія. – М., 1960. – 324с.
7. Загальна гідрологія. Підручник / Лемківський С.С., Хільчевський В.К., Ободовський О.Г., Будкіна Л.Г., Гребінь В.В., Закревський Д.В., Лисогор С.М., Падун М.М., Пелешенко В.І. – К.: Фітосоціоцентр, 2000. – 264с.
8. Топольний Ф.П., Гелевера О.Ф., Медведєва О.В. Ґрунтознавство. – Кіровоград: Код, КНТУ, 2006. – 204с.
9. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства. – Київ-Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. – 184 с.
10. Исаченко А.Г., Шляпников А.А. Природа мира: Ландшафты. – М.: Мысль, 1989. – 504 с.

Геологія

1. Свинко І.М., Сивий М.Я. Геологія з основами палеонтології. – К.: Вища школа, 1995. – 255с.
2. Свинко І.М. Геологія: Підручник / І. М. Свинко, М. Я. Сивий. - К.: Либідь, 2003. - 480 с.

Картографія з основами топографії

1. Божок А.П., Молочко А.М., Остроух В.І. Картографія: Підручник. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. - 271с.
2. Загородній В.В., Матусевич К.М. Основи топографії. – К.: Рад. школа, 1997.– 133с.
3. Земледух Р.М. Картографія з основами топографії. – К.: Вища школа, 1993. – 456с.
4. Картография с основами топографии / Под ред. Г.Ю. Грюнберга. – М.: Просвещение, 1991. – 368 с.
5. Лозинський В.В. Топографічний практикум. – Львів: В.Ц. ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 100с.
6. Салищев К.А. Картография. – М.: Высш. школа, 1982. – 272с.

Географія материків і океанів

- Власова Т.В. Физическая география материков (с прилегающими частями океанов): В 2-х кн. – М.: Просвещение, 1986. – Ч. 1.: Евразия, Северная Америка. – 417 с.; Ч.2 Южная Америка, Африка, Австралия и Океания, Антарктида.–269 с.
- Леонтьев О.К. Физическая география Мирового океана. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 200 с.
- Физическая география материков и океанов / Под. общ. ред. А.М. Рябчикова. – М.: Высш. школа, 1988. – 592 с.
- Богданов Д.В. Региональная физическая география Мирового океана. – М.: Высш.

школа, 1985. – 176 с.

Фізична географія України

1. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України. – К.: Знання, 2003. – 479 с.
2. Національний атлас України.-К.: ДНВП,-Картографія, 2007.-440 с.

Економічна і соціальна географія України

1. Барановський М.О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки. Навчальний посібник. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2018 р. – 376с.
2. Заставецька О.В., Заставецький Б.І. Географія населення України. Навчальний посібник. – Тернопіль – 2003. – 149с.
3. Заставецька О.В. Економічна і соціальна географія України. Задачі та вправи. 8-9 класи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1999. – 64с.
4. Заставецька Ольга. Економічна та соціальна географія України. Тематичне оцінювання у тестах і запитаннях. 9 клас. – Тернопіль: підручники і посібники, 2003. – 48 с.
5. Масляк П.О. Економічна і соціальна географія України. Підручник для 9 кл. – К., 2006.–288 с.
6. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – Київ: Знання, 1998. – 416с.
7. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник. / За ред. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 2000. – 680с.
8. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / за редакцією Г.В.Балабанова, В.П.Нагірної, О.М.Нижник. – К.: Міленіум, 2003. – 404с.

Географія світового господарства

1. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : Навчальний посібник / В. В. Безуглий. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 704с.
2. Безуглий В. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу : Навчальний посібник / В. В. Безуглий, С. В. Козинець. – 2-ге вид., доп., перероб. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 688с.
3. Воронин В. П. Мировое хозяйство и экономика стран мира: Учебное пособие для вузов / Воронин В. П., Кондакова Г. В., Подмолодина И. Н. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 240с.
4. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 463с.
5. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 543с.
6. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн / Під ред. проф. Є. П. Качана. – Тернопіль, 1997. – 200с.
7. Соломенцев Є.С., Чопик Г.М., Щербина Н.Ф. Географія світового господарства. – К., 1981.
8. Шаблій О. Суспільна географія: Теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – С. 7–251.
8. Юрківський В.М. Країни світу: Довідник. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.

5. Курсові роботи з краєзнавчо-туристичних дисциплін

5 семестр

Орієнтовні наукові напрями підготовки курсових робіт:

Основи туризму

Туристичне краєзнавство

Географія туризму
Спеціальні види туризму
Екскурсознавство і музеєзнавство
Туристичне країнознавство
Туристичні ресурси України
Туризмознавство
Шкільне краєзнавство

Рекреаційні регіони світу
Музеєзнавча справа
Міжнародний туризм
Сільський туризм
Топоніміка Центральної України
Туристичні ресурси світу

Принципово нові підходи до політичного, економічного й соціального розвитку держави, недостатній розвиток краєзнавства і туризму як ефективного засобу формування особистості та ознайомлення з природним і антропогенним навколишнім середовищем потребують суттєвих змін у професійній підготовці майбутніх учителів географії до краєзнавчо-туристської роботи. Ретроспективний огляд змісту і організації професійної підготовки майбутніх учителів вказує на те, що за специфікою фахового спрямування професійної діяльності саме вчитель-географ в найбільшій мірі має займатися краєзнавчо-туристською роботою з учнями. Розробка питання підготовки студентів до краєзнавчо-туристичної роботи складна й різноманітна. Сьогодні прослідковується актуалізація цієї проблеми для вищої школи в зв'язку з поставленими перед нею завданнями і необхідністю поглиблення знань про рідний край, здійснення туристичних акцій з учнями на сучасному рівні. Це підтверджується вимогами до укладання освітньо-професійних програм 014 Середня освіта (Географія) підготовки майбутніх учителів географії за спеціалізацією краєзнавчо-туристична робота. Зростання ролі краєзнавчо-туристичної роботи майбутніх учителів географії зумовлене тим, що в сучасних закладах вищої педагогічної освіти на неї звернено особливу увагу, відбуваються зміни методичної системи проведення краєзнавчо-туристичних досліджень у школі, постійне розширення сфери застосування краєзнавчої інформації й організація туристичних акцій в освіті. Тож, існує залежність рівня кваліфікації майбутніх учителів від доцільно спланованого процесу формування не лише знань, умінь і навичок, а й особистісних якостей студентів, що сформовані у ЗВО. Аналіз ролі краєзнавчо- туристичної роботи в сучасній системі освіти доводить необхідність пошуку й накопичення знань про рідний край, оптимізації вивчення фахових дисциплін і дисциплін додаткової предметної спеціалізації «краєзнавчо-туристична робота», формування індивідуального пізнавального досвіду студентів-географів.

Орієнтовна тематика курсових робіт

1. Організація та проведення туристської самодіяльної подорожі за маршрутом...(маршрут студент обираєсамостійно)
2. Аналіз форм та методів туристсько-краєзнавчої роботи
3. Організація та проведення туристських зльотів тазмагань
4. Методичні основи орієнтування упоходах
5. Історія розвитку шкільного туризму вУкраїні
6. Історія організації туристсько-краєзнавчої роботи ВУкраїні
7. Історія розвитку самодіяльного туризму вУкраїні
8. Підготовка та проведення туристичних походів
9. Основні вимоги до туристського спорядження I
10. Організація харчування упоході
11. Безпека руху туристської групи намаршруті
12. Основні вимоги до організації привалів інічлігів
13. Особиста гігієна туриста та перша медична допомога упоходах
14. Місце туристсько-краєзнавчої роботи у системі шкільноїосвіти

15. Туристсько-краєзнавча робота та розвиток інтересу до географії
16. Використання краєзнавчого матеріалу у курсах шкільної географії
17. Організація туристсько-краєзнавчих вечорів
18. Організація та проведення екскурсії з школярами (маршрут за вибором студента)
19. Організація та проведення походів вихідного дня з школярами (маршрут за вибором студента)
20. Організація та проведення категорійних походів з школярами (маршрут за вибором студента)
21. Краєзнавчі дослідження населеного пункту (за вибором студента)
22. Туристично-краєзнавча характеристика Закарпатської області
23. Туристично-краєзнавча характеристика Чернівецької області
24. Туристично-краєзнавча характеристика Тернопільської області
25. Туристично-краєзнавча характеристика Волинської області
26. Туристично-краєзнавча характеристика Хмельницької області
27. Туристично-краєзнавча характеристика Вінницької області
28. Туристично-краєзнавча характеристика Житомирської області
29. Туристично-краєзнавча характеристика Чернігівської області
30. Туристично-краєзнавча характеристика Черкаської області
31. Туристично-краєзнавча характеристика Харківської області
32. Туристично-краєзнавча характеристика Сумської області
33. Туристично-краєзнавча характеристика Луганської області
34. Туристично-краєзнавча характеристика Донецької області
35. Туристично-краєзнавча характеристика Одеської області
36. Туристично-краєзнавча характеристика Миколаївської області
37. Туристично-краєзнавча характеристика Херсонської області
38. Туристично-краєзнавча характеристика Дніпропетровської області
39. Туристично-краєзнавча характеристика Полтавської області
40. Туристично-краєзнавча характеристика Запорізької області
41. Туристично-краєзнавча характеристика Кіровоградської області
42. Туристично-краєзнавча характеристика Івано-Франківської області
43. Туристично-краєзнавча характеристика Київської області
44. Туристично-краєзнавча характеристика Рівненської області
45. Туристично-краєзнавча характеристика м. Києва
46. Туристично-краєзнавча характеристика м. Львів
47. Туристично-краєзнавча характеристика м. Одеси
48. Туристично-краєзнавча характеристика АРКрим

Рекомендована література

Основна

1. Дем'янчук Г.С. Українське краєзнавство: сторінки історії / Г. С. Дем'янчук. – К.: Просвіта, 2006. – 293с.
2. Кузик С.П. Географія туризму: навчальний посібник / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
3. Масляк П. О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 343с.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. / Є. В. Панкова. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.

5. Парфiненко А. Ю. Туристичне країнознавство. Навчальний посiбник для ВНЗ / А. Ю. Парфiненко. – Х. : Бурун Книга, 2009. – 288с.
6. Петранiвський В. Л., Туристичне краєзнавство: Навч. посiб. – 2-ге вид., виправл. / В. Л. Петранiвський, М. Й. Рутинський. – К., 2008. – 575с.
7. Рутинський М.Й. Географiя туризму України. Навч.-метод. посiбн.: – К. : Центр навчальної лiтератури, 2004. – 160с.
8. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посiбник. – К.: Знання, 2008. – 428с.
9. Скрипник Н. Я. Рекреацiйна географiя [текст] : навч. посiб. / Н. Я Скрипник., А. М. Сердюк. – К.: «Центр учбової лiтератури», 2013. – 296 с.
10. Стафiйчук В. І. Рекреалогiя. Навчальний посiбник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264с.
11. Уривалкiн О.М. Iсторичне краєзнавство. Навчальний посiбник. – К: КНТ, 2008. – 296с.
12. Петранiвський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посiб. / За ред. проф. Ф. Д. Заставного. — К.: Знання, 2006. – С. 109-144
13. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Iсторiя туризму в Україні: Навч. посiб. / Перед. В. А. Смолiя. - К.: Вища школа, 2002.

Додаткова

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини».
2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України»
3. Кифяк В. Органiзацiя туристичної дiяльностi в Україні. – Чернiвцi: Зел. Буковина, 2003. – 312с.
4. Мальська М. та iн. Основи туристичного бiзнесу: Навч. посiб. / М. Мальська, В. Худо, В. Цибух. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 272с.
5. Фоменко Н. Рекреацiйні ресурси та курортологiя: Пiдруч. для студ. екол. спец. вищ. навч. закладiв. – Iвано-Франкiвськ: Iн-т менеджменту та економiки, 2001. – 240с.

Iнформацiйні ресурси:

1. Туристичні ресурси свiту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/index.htm>
2. Географiя туризму [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://issuu.com/olegafanasiev/docs/petrinka_geografiya_turizmu2
3. <https://ua.igotoworld.com>
4. <https://zruchno.travel> www.if.gov.ua <http://tourlib.ne>
5. Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VSjc6CiNejMJ:s41bdb890edbee571.jimcontent.com/download/version/1455366622/module/12883509932/name25202025.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera>
6. Закон України про туризм [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://www.centrtur.te.ua/normativebase/laws-of-ukraine>

6. Курсові роботи з педагогiки 8 семестр

Курсові роботи з педагогiки є необхідною складовою науково-методичної та професійної пiдготовки фахівцiв iз педагогiчних спеціальностей. Це самостiйна творча науково-дослiдна робота студента, у процесі написання якої перевіряється його теоретична та методична пiдготовка, а саме: умiння працювати з науковою фаховою лiтературою (здiйснювати пошук необхідної iнформацiї, її аналіз, узагальнення, систематизацiю, давати критичну оцiнку, порiвнювати рiзні наукові пiдходи до розв'язання наукової проблеми тощо); умiння ставити науково коректні дослідницькі цілі

і завдання; уміння проводити емпіричні дослідження; здійснювати кількісний та якісний аналіз отриманих результатів дослідження; робити науково коректні і практично корисні висновки за результатами проведеного дослідження.

Під курсовою роботою з педагогіки розуміють – самостійну навчальну роботу студента, в яку включено елементи наукових досліджень, спрямовану на поглиблення теоретичної підготовки, формування вмінь та навичок науково-дослідної роботи та наукової організації праці.

Важливим етапом курсової роботи є вибір її теми. Тема курсової роботи, як і тема науково-дослідної роботи, повинна відображати реальну наукову проблему, тобто складне нерозв'язане питання, актуальне не тільки для теорії але й для педагогічної практики. Як правило теми курсових робіт не повторюють прямо теми, що виносяться на лекційні та практичні заняття. В той же час, тема курсової роботи не повинна випадати з контексту вивчення студентами педагогіки та психології.

Зв'язок теми з науковою проблемою можна розглядати двобічно: від постановки проблеми до вивчення її окремих аспектів, визначених темою курсової роботи, та від вибору теми, обґрунтування необхідності її дослідження до розв'язання певної проблеми.

Наукова проблема – це результат глибокого, всебічного вивчення загального стану педагогічної теорії та практики у галузі навчання і виховання. Наукова психолого-педагогічна проблематика орієнтована в першу чергу на завдання інтенсифікації соціалізації особистості, формування громадянина в умовах системи громадського виховання, корекції особистісних вад, сформованих у процесі соціалізації, найбільш повного відображення соціального замовлення в діяльності суспільних інститутів виховання тощо.

Тема курсової роботи повинна бути складовою актуальної психолого-педагогічної проблеми. Саме тому студент спочатку обирає напрям, в якому він бажає проводити дослідження і проводить попереднє вивчення літератури з цієї проблематики. Враховуючи відсутність у студентів достатньої наукової підготовки, вибір теми майбутньої роботи здійснюється за допомогою керівника курсової роботи, який призначається з числа професорів, доцентів, найбільш досвідчених викладачів наказом по університету. Студент має право запропонувати обрану самостійно тему курсової роботи, узгодивши її з керівником та кафедрою педагогіки і психології. Найчастіше тематику курсових робіт на поточний навчальний рік кафедра педагогіки і психології затверджує до початку занять і дає для вибору студентам.

При виборі тематики та проведенні психолого-педагогічного дослідження науковець повинен керуватися вимогами до вивчення педагогічних явищ. До них відносять:

Спрямованість дослідження на вивчення рівня розвитку кожного учня.

Висновки за результатами проведеної діагностики розвитку учня чи учнівського колективу проводяться шляхом співставлення отриманих результатів з даними попередніх діагностичних перевірок.

Дослідження повинно носити неперервний характер. При проведенні дослідження у межах курсової роботи бажано скористатися експертними оцінками вчителів школи, даними досліджень, які проводилися шкільним психологом тощо.

Діагностика розвитку особистості повинна проводитися з урахуванням –зони найближчого розвитку учня.

Рівень розвитку особистості учня описується як змістовна характеристика відповідної діяльності дитини.

Вивчення учня чи педагогічного явища повинно бути спрямоване на вирішення конкретної педагогічної задачі.

При проведенні педагогічного дослідження необхідна –оптимістична спрямованість дослідника. Ми в першу чергу повинні спиратися на позитивні якості

особистості. Описуючи негативні прояви, ми повинні виявити те позитивне, на яке можна буде спиратися в подальшому вихованні особистості.

З метою отримання достовірних результатів дослідження, по можливості, повинно базуватися на вивченні всіх основних сторін особистості.

При вивченні індивідуальних особливостей учня, повинні обов'язково враховуватися вікові особливості. Саме тому в курсовій роботі, як правило, розглядаються питання вікових особливостей учнів.

Дослідження, як правило повинно проводитися в умовах навчально-виховного процесу, до яких учень звик.

Діагностика, як правило, повинна охоплювати всіх учнів, що належать до обраної групи, проводиться систематично, протягом всього часу дослідження та по кожному з параметрів що відповідають предмету нашої курсової роботи.

Написання курсової роботи є важливою частиною підготовки фахівця, що працюватиме у сфері освіти, оскільки сприяє розвитку умінь студентів осмислювати і практично використовувати набуті теоретичні знання та перевіряти ці знання на практичну придатність, стимулює інтелектуально-пізнавальну діяльність, створює умови для креативного осмислення психолого-педагогічних проблем. Реалізуючи права та академічні свободи, студентам надається право вільного вибору теми курсової роботи із запропонованого кафедрюпереліку.

Тематика курсових робіт з педагогіки

1. Вальдофська педагогіка як культурно-освітній рух.
2. Громадянське виховання як важлива проблема основної школи.
3. Диференціація навчання в сучасних закладах загальної середньої освіти.
4. Експериментальна педагогіка кінця XIX - початку XXст.
5. Ідея «вільного виховання» та її сучасне тлумачення.
6. Ідея вільного виховання у педагогіці Е. Кей та М.Монтессорі.
7. Ідея народності в педагогічній спадщині К.Д.Ушинського.
8. Ідея природовідповідного виховання у педагогіці Василя Сухомлинського
9. Інтерактивні методи навчання у сучасній школі
10. Коучінгові технології виховання у сучасній школі
11. Критичне мислення, та способи його формування у сучасній школі
12. Методи фасилітації у сучасній освіті.
13. Мобільне навчання у сучасній школі
14. Мобільне навчання у сучасній школі
15. Моральне виховання особистості в педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.
16. Науково-практична діяльність педагогів-реформаторів у зарубіжній педагогіці у кінці XIX – на початку XX століття.
17. Організація освітнього середовища в новій українській школі.
18. Організація учнівського самоврядування як спосіб соціалізації особистості.
19. Основні напрями роботи представників вітчизняної педології кінця XIX – початку XX століття.
20. Особливості організації самостійної роботи учнів основної школи
21. Педагогіка партнерства в історії педагогічної думки
22. Педагогіка прагматизму та її сучасна реалізація у вітчизняній та зарубіжній педагогічній практиці.
23. Педагогіка співробітництва
24. Педагогічна думка С.Ананьїна.
25. Педагогічні погляди Я.Чепіги(Зеленкевича)
26. Проектна технологія, та способи реалізації проектів у сучасній школі
27. Профорієнтаційна діяльність класного керівника в сучасних умовах.
28. Розвиток дитиноцентрованої педагогіки

29. Розвиток екологічної культури учнів у процесі виховної роботи школи.
30. Розвиток експериментальної педагогіки у вітчизняній та зарубіжній педагогіці к XIX-початку XX століття.
31. Розвиток критичного мислення у роботі вчителя природничих дисциплін
32. Розвиток педології у вітчизняній педагогічній думці кінця XIX – поч. XX ст.
33. Розвиток педології у вітчизняній педагогічній думці кінця XIX – поч. XX ст.
34. Соціальне виховання в Україні у 20-30 р. XX століття.
35. Тьюторство та його роль у сучасній освіті
36. Формування громадянської компетентності учнів основної школи у процесі виховної роботи.
37. Формування громадянськості учнів у процесі навчально-виховної роботи сучасної школи.
38. Формування економічної культури учнів основної школи у процесі виховної діяльності класного керівника.
39. Формування лідерських якостей учнів основної школи.
40. Формування наукового світогляду молоді як педагогічна проблема.
41. Формування соціальної компетентності учнів у процесі виховної роботи.
42. Формування ціннісного ставлення до природи учнів основної школи у процесі виховної роботи
43. Шляхи національно-патріотичного виховання учнів основної школи.
44. Шляхи партнерства школи та сім'ї у навчанні та вихованні учнів в Новій українській школі.
45. Шляхи попередження булінгу в роботі класного керівника основної школи

Приклад структури курсової роботи

«Моральне виховання підлітків в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності» Зміст

Вступ

РОЗДІЛ 1. Соціально-педагогічні аспекти морального виховання в загальноосвітній школі.

- 1.1. Моральне виховання як фактор стабільного розвитку суспільства.
- 1.2. Аналіз системи морального виховання в загальноосвітніх школах України.
- 1.3. Стан моральної вихованості сучасних підлітків.

РОЗДІЛ 2. Моральне становлення підлітка в процесі туристсько-краєзнавчої діяльності.

- 2.1. Туристсько-краєзнавча діяльність як засіб комплексного виховного впливу.
- 2.2. Вибір форм та методів туристсько-краєзнавчої діяльності спрямованої на моральне виховання підлітків.
- 2.3. Формування моральних відносин між підлітками в туристському поході.

Висновки

Додатки

Список використаних джерел

Рекомендована література

1. Андрощук І.В., Андрощук І.П. Методика виховної роботи. – К.: Навчальна книга-Богдан, 2014. – 320с.
2. Педагогічні технології інклюзивної освіти. – Х.: Ранок, 2018. – 160с.
3. Булгакова Н. Б. Педагогіка вищої школи: Конспект лекцій: К. : НАУ, 2003. – 40с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376с.
5. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму : навч. посібник. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 156с.

6. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти. – К. : НПУ, 2004. – 243с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.
8. Збірник нормативних документів щодо організації навчального процесу / За заг. ред. Шинкарука В. Д. – К., 2008. – 198 с.
9. З історії національного шкільництва : навчально-методичний посібник / В. Ф. Живодьор, А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. – К. : ІЗМН, 1998. – 144с.
10. Історія педагогіки: навчальний посібник / За ред. М. В. Левківського, О. А. Дубасенюк. – Житомир : ЖДПУ, 1999. – 335с.
11. Касянович Г. П. Педагогіка вищої школи : Навчально-методичний посібник. – Львів : Ліга-Прес, 2000. – 100с.
12. Кудіна В. В., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: курс лекцій. – К. : КСУ, 2004. – 175с.
13. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : Знання, 2005. – 486с.
14. Левківський М. В. Історія педагогіки : підручник. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 360с.
15. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки / За заг. ред. дійсного члена АПН України М. Г. Стельмаховича. – К. : Інститут змісту і методів навчання МО України, 1998. – 337 с.
16. Марушкевін А. А. Педагогіка вищої школи : Теорія виховання: Навчальний посібник. – К. : ВПЦ-Київський університет, 2006. – 80с.
17. Мартиненко С. М., Москаленко А. М. Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін: Навч.-метод. посібник. – Кам'янець-Подільський, 2007. – 84с.
18. Мещанінов О. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : Монографія. – Миколаїв : вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2005.
19. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. – К. : Вікар, 2003. – 335 с.
20. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи / За ред. О. Г. Мороза. – К. : НПУ, 2003. – 268с.
21. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / За заг. ред. О. Г. Мороза. – К. : НПУ, 2006. – 206с.
22. Москаленко А. М. Лекції з історії педагогіки. Модуль 1. – Історія педагогіки України. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. – 90с.
23. Москаленко А. М. Лекції з історії зарубіжної педагогіки. Модуль 2. – Історія зарубіжної педагогіки. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005 – 72с.

7. Курсові роботи з психології

8 семестр

Курсові роботи є необхідною складовою фахової підготовки студентів до професійної педагогічної діяльності. Курсові роботи психологічного спрямування виконуються і захищаються студентами із актуальних проблем загальної, вікової, педагогічної та соціальної психології за вибором студентів згідно із державними

навчальними планами. Курсова робота із психології виконується студентами самостійно під керівництвом досвідченого викладача і має показати вміння студентів організовувати й планувати роботу, рівень оволодіння теоретичних знань і методами експериментального дослідження з психології, які у подальшому розвиваються, поглиблюються та ускладнюються у більш складних формах дослідних робіт.

Метою науково-дослідних курсових робіт із психології є закріплення, поглиблення й творче використання теоретичних, методичних і практично зорієнтованих знань та умінь із психології, оволодіння студентами вміннями виконання емпіричного (психодіагностичного) дослідження та оформлення його результатів.

Завданням курсової роботи з психології є перш за все засвоєння реферативних форм наукової діяльності та перевірка теоретичних положень практикою констатувального емпіричного дослідження. Студенти повинні не просто опанувати способи відбору, групування та узагальнення інформації, а навчитися знаходити невирішені проблеми досліджуваної теми, дискусійні питання та підходи до окремих проблем, визначати ступінь достовірності інформації, яка міститься у літературі, її доказовість.

Написання курсової роботи із психології передбачає виконання емпіричного дослідження. Емпіричне дослідження має на меті отримання фактичного матеріалу, який обґрунтовується теоретично і може бути використаний у прикладних цілях. В емпіричній частині повинне бути вирішене конкретне завдання наукової психології, пов'язане із досліджуваною проблемою, надане обґрунтування методів, використаних у роботі, опис ходу роботи та її результатів. На виході прагнуть отримати максимально точний опис психологічного факту, для чого ретельно збирають дані про досліджуване явище (зазвичай, використовуючи систему методів: спостереження, опитування, тестування та ін.), що при обробці даних підвищує надійність кінцевих результатів.

Тематика курсових робіт з психології

1. Розвиток пам'яті психотехнічними методами у молодшому шкільному (підлітковому) віці.
2. Психолого-педагогічні умови розвитку критичного (образного, словесно-логічного, творчого) мислення молодшого школяра (підлітка).
3. Психологічні причини соціальної ізоляції молодшого школяра (підлітка) у класі.
4. Психологічні чинники виникнення та подолання шкільних страхів у молодшому шкільному (підлітковому) віці.
5. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів (підлітків) при вивченні географії (біології, хімії...).
6. Когнітивний стиль як чинник розвитку інтелектуального потенціалу школярів.
7. Психологічні особливості мотиваційної сфери підлітків із залежністю від мережі Інтернет.
8. Формування спрямованості особистості школяра.
9. Розвиток і формування здібностей школярів.
10. Гра – провідна діяльність дошкільника.
11. Психологічні особливості спілкування дошкільників з однолітками.
12. Особливості уваги дошкільників та її організація в діяльності дітей.
13. Прояв комунікабельності у дітей різного темпераменту
14. Самооцінка і рівень домагань до школярів.
15. Психологічна готовність дитини до школи.
16. Формування розумових здібностей у молодших школярів у процесі навчання.
17. Формування мотивів учіння у молодшого школяра.

18. Психологічні особливості міжособистісних стосунків у колективі молодших школярів.
19. Особливості емоційних реакцій молодшихшколярів.
20. Психологічний аналіз причин неуспішності молодшихшколярів.
21. Індивідуально-особистісні чинники формування комп'ютерної залежності у підлітковомувіці.
22. Тривожність як детермінанта неуспішності у навчанніпідлітків.
23. Вплив емоційної тривожності підлітків на статусне положення у групі шкільного класу.
24. Подолання підвищеної тривожності підлітків арт-терапевтичними засобами психокорекції тапсихотерапії.
25. Соціально-психологічні особливості внутрішньоособистісних конфліктів у підлітковому (юнацькому)віці.
26. Роль впливудорослихнаповедінку-важкогопідлітка.
27. Проблема стосунків сучасного підлітка збатьками.
28. Психологічні особливості спілкування підлітків зоднолітками.
29. Особливості пізнавальної діяльності в підлітковомувіці.
30. Розвиток вищих психічних функцій в підлітковомувіці.
31. Особливості психічного розвиткустаршокласників.
32. Становлення особистісної ідентичності в учнів раннього юнацькоговіку.
33. Темперамент і пізнавальні здібностішколярів.
34. Проблема відчуження в підлітковому і ранньому юнацькомувіці.
35. Психологічна характеристика мотивації навчальної діяльності школяра на уроках біології (хімії,географії).
36. Теорія поетапного формування розумових здібностей і можливості її використання унавчанні.
37. Педагогічне спілкування і його психологічніхарактеристики.
38. Мислення та інтелектуальні властивостілюдини.
39. Психологічні проблеми дітей із затримкою психічногорозвитку.
40. Особливості емоційно-вольової сфери молодших школярів.
41. Соціальна ситуація розвитку в підлітковомувіці.
42. Особливості спілкування підлітків здоровими.
43. Соціалізація та персоніфікація в раннійюності.
44. Психологічні особливості агресивної поведінки підлітків та можливості її подолання.
45. Психологічні бар'єри міжособистісного спілкування у підлітковомувіці.
46. Гендерні відмінності у конфліктній взаємодії підлітків(юнаків).
47. Я-концепція як фактор особистісного самовизначення у ранньому юнацькомувіці.
48. Ціннісні орієнтації юнаків як передумова формування життєвихсценаріїв.
49. Психологічні особливості виникнення і прояву страху невизнання в юнацькому віці.
50. Психологічні особливості міжособистісного спілкування у ранньому юнацькому віці.
51. Вплив гендерних стереотипів на характер міжособистісного спілкування старшокласників.
52. Соціально-психологічні детермінанти суїцидальної поведінкиюнаків.
53. Соціальна адаптація школярів до умов навчання у закладах новоготипу.
54. Психологічні особливості вербального та невербального спілкування упрофесійній

діяльності вчителя біології (хімії, географії).

55. Індивідуальний стиль діяльності вчителя та його вплив на успішність навчальної діяльності підлітків(юнаків).
56. Вікові кризи та їх подолання.
57. Психолого-педагогічні основи становлення самостійності особистості.
58. Психологічні аспекти формування світогляду і ціннісних орієнтацій.
59. Психологічні основи корекції при роботі з невстигаючими учнями.
60. Психологічна структура особистості та закономірності її формування.
61. Проблема новоутворень у психічному розвитку особистості.
62. Індивідуальні особливості пам'яті та здібностей людини.
63. Уява і творчість у розвитку і діяльності особистості.
64. Увага та її роль у навчальній та професійній діяльності.
65. Конфлікти в системі "вчитель - учень" та способи їх розв'язання.
66. Психологічні аспекти обдарованості особистості.
67. Психологічні умови індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу в середній та вищій школі.
68. Психологічні умови розвитку сприймання.
69. Стреси в житті людини: причини виникнення і шляхи подолання.
70. Психологічні особливості невербального спілкування.
71. Шляхи, прийоми і засоби тренування та покращення пам'яті. Мнемотехніка.
72. Психологічні особливості соціальної адаптації креативних особистостей.
73. Прояви та характеристика негативних емоційних станів людини: агресія, фрустрація, депресивні стани.
74. Значення волі в організації діяльності людини.
75. Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів, потребами і цілями людини.
76. Управління увагою учнів на уроках географії (біології, хімії).
77. Умови, способи та прийоми розвитку уважності та спостережливості на різних вікових етапах.
78. Свідомість і самосвідомість як продукт природної та соціальної еволюції людини.
79. Поняття провідної діяльності, її характерні ознаки та розвиваюче значення.
80. Група та її роль в розвитку людини як особистості.
81. Психологічні чинники впливу на настрій людини.
82. Психологічні механізми сприймання людьми одного.
83. Врахування типу темпераменту дитини у навчально-виховному процесі.
84. Психологічні основи самовиховання волі школярів.
85. Формування характеру школяра.
86. Психологічні особливості неформальних лідерів у групі підлітків.
87. Причини ізоляції підлітка в шкільному колективі та її вплив на поведінку учня.
88. Психологічні особливості самоорганізації групи.
89. Особливості психічного розвитку дитини після розлучення батьків.
90. Психологічні основи роботи з невстигаючими дітьми.
91. Психологія девіантної поведінки.
92. Психологічна характеристика мотивації навчальної діяльності школяра.
93. Індивідуально-особистісні чинники формування комп'ютерної залежності у підліткової молоді.
94. Індивідуальні особливості старшокласників і профорієнтаційна робота.
95. Психологічний аналіз професійних інтересів старшокласників.
96. Психологічні засади формування здатності до самореалізації у старшокласників.
97. Вплив стилю сімейного виховання на емоційність підлітків.
98. Особливості становлення особистісної рефлексії у підліткової молоді.
99. Психолого-педагогічні засади міжособистісного спілкування.

100. Психологічні особливості соціалізації сучасного підлітка.

Рекомендована література

Базова

1. Винославська О.В. Психологія: навч. посіб. — К: Фірма ІНККОС, 2009. — 390с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.] — [2-ге вид.] — К. : Каравела, 2007. — 344с.
3. Загальна психологія: Підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.] — К. : Либідь, 2005. — 464с.
4. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гурова, І.Л. Уличний. — Кропивницький : ФОП Александра М.В., 2017. — 332с.
5. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. — 266с.
6. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. 2-ге вид. : Навчальний посібник / В. П. Кутішенко. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 128с.
7. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. / С.Д. Максименко.—Вид. 3-тє, переробл. та допов.—К.: Центр учбової літератури, 2008.—272с.
8. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підр. вид. 2-ге, випр. та допов. / В.В. Москаленко. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 688с.
9. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.
10. Сергеєнкова, О. П. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасєка. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168с.

Допоміжна

1. Березовська Л.І. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник / Л.І.Березовська, О.С.Юрков. - Мукачево: МДУ, 2016. - 201 с.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1986.— 420 с
3. Будник О. Психолого-педагогічний супровід соціалізації молодших школярів: проблеми підготовки майбутнього вчителя / О. Будник // Гірська школа Українських Карпат. - 2016. - № 14. - С. 133-139.
4. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. — К., 2014. — 420с.
5. Изард К.Э. Психология эмоций. [пер. з англ.] / Изард К. Э. — СПб.: Питер, 2000.- 464 с.
6. Избранные психологические труды [Текст]: проблемы формирования личности / Л. И. Божович ; ред. Д. И. Фельдштейн. - М. : Междунар. пед. академия, 1995. - 209 с.
7. Киричук О. В. Основи психології : Електронний ресурс / О. В. Киричук. — Режим доступу: http://www.pidruchniki.ws/14360106/psihologiya/vchitel_uchen.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность [Текст] : учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и спец. "Психология", "Клиническая психология" / А. Н. Леонтьев. - М. : Смысл ; М. : Издательский центр "Академия", 2004. - 346 с.
9. Лурия, А. Р. Лекции по общей психологии — СПб.: Питер, 2006. — 320с.
10. Максименко С.Д. Психологія особистості [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко [и др.] ; ред. С. Д. Максименко. - К. : ТОВ "КММ", 2007. - 296с.
11. М'ясоїд П.А. Курс загальної психології [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т.] / П. А. М'ясоїд . - К. : Алерта, 2011 — 2013.

12. Немов Р. С. Психологія: учебник для студентів виш. пед. учебн. заведений : в 3 кн. – М. : ВЛАДОС, 2001.
13. Психологія мислення : підручник / [І.Д. Пасічник, Р.В. Каламаж, О.В. Матласевич, У.І. Нікітчук та ін.] ; за ред. І.Д. Пасічника. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 560с.
14. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С. Л. – СПб.: Питер, 2001.
15. Столяренко О. Б. Психологія особистості [Електронний ресурс] : – Навч. посіб. / О. Б. Столяренко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
16. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: У 2-х кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2004. – 576с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. <http://psylib.ukrweb.net/books/index.htm>
3. <http://psylib.ukrweb.net/links/index.htm>
4. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
5. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/ Index.php
http://kdpu.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2382&Itemid=800

8. Курсові роботи з методики навчання географії 8 семестр

Курсова робота з методики викладання географії – самостійне наукове дослідження, присвячене пошукам нових технологій формуванню в учнів географічних знань, умінь і навичок. Вона повинна показати ступінь володіння студентами теоретичними знаннями з методики викладання географії; вміння аналізувати літературу з проблеми дослідження; навички вивчення передового досвіду; логіку викладу власної думки; вміння оформляти результати дослідницької роботи, використовуючи при цьому найрізноманітніші форми і методи наукового дослідження.

Орієнтовна тематика курсових робіт з методики навчання географії

1. Методика перевірки спеціальних знань і вмінь учнів у шкільному курсі географії.
2. Активізація пізнавальної діяльності шестикласників засобами позакласної роботи з географії.
3. Формування образного мислення учнів з використанням логічних опорних сигналів у шкільному курсі фізичної географії.
4. Художня література як засіб формування географічних уявлень школярів в курсі географії України.
5. Методика проведення практичних робіт з фізичної географії України як умова формування картографічних умінь школярів.
6. Формування активної пізнавальної позиції школярів у процесі проведення навчальних екскурсій з фізичної географії.
7. Диференційований підхід до навчання курсу економічної і соціальної географії України як умова підвищення рівня теоретичних знань учнів 9-х класів.
8. Методика роботи з підручником на уроках географії материків і океанів як засіб формування пізнавальної самостійності школярів.
9. Формування екологічних знань як складової географічної культури школярів.
10. Методика формування знань про причинно-наслідкові зв'язки у шкільному курсі „Географія материків і океанів” засобами діалогічного підходу.
11. Навчання шкільному курсу фізичної географії з використанням методів особистісно-орієнтованого підходу.
12. Формування картографічних знань і вмінь школярів засобами задачного підходу до навчання географії.

13. Формування топонімічних знань у шкільному курсі „Загальна географія».
14. Методика роботи з географічними картами і глобусами у шкільному курсі загальної географії.
15. Методика використання наочності при вивченні загальних географічних закономірностей в шкільному курсі „Географія материків і океанів».
16. Моделювання об'єктів і явищ природи як засіб гуманізації навчання шкільному курсу фізичної географії.
17. Методика тестової перевірки знань і вмінь учнів у шкільному курсі географії України.
18. Формування пізнавального інтересу школярів через впровадження у процес навчання курсу „Географія материків і океанів» імітаційно-ігрового підходу.
19. Методика вивчення клімату у шкільному курсі фізичної географії.
20. Методика роботи з контурними картами при вивченні шкільного курсу „Географія материків і океанів».
21. Методика екологічного виховання школярів у процесі навчання географії рідного краю.
22. Нетрадиційні уроки як засіб активізації пізнавальної активності учнів.
23. Формування системи геолого - геоморфологічних знань у процесі навчання шкільному курсу географії.
24. Активізація самостійної пізнавальної діяльності школярів при вивченні курсу „Географія України».
25. Система підготовки шкільного уроку географії як умова його ефективності.
26. Методика вивчення природних умов і природних ресурсів у шкільному курсі географії.
27. Методика закріплення знань і вмінь учнів з використанням методів усного викладу.
28. Методика вивчення географічних оболонок у шкільному курсі фізичної географії.
29. Методика вивчення природних комплексів у шкільному курсі „Географія материків і океанів».
30. Методика вивчення природних зон у шкільному курсі фізичної географії.
31. Методика формування теоретичних знань як складової географічної культури школярів.
32. Формування практичних знань і вмінь учнів при вивченні шкільного курсу загальної географії.
33. Методика впровадження краєзнавчого підходу у навчання географії в школі.
34. Курс-Географія рідного краю»: методичні особливості викладання.
35. Інтегративні можливості шкільних курсів географії.
36. Формування геологічних знань в шкільних курсах географії.
37. Перспективи вивчення географічних курсів в профільних класах.
38. Можливості проблемного навчання у формуванні критичного мислення учнів на уроках географії.
39. Використання методу проектів при вивченні географії в школі.
40. Інноваційні методи викладання географії в школі.
41. Сучасні освітні технології в навчанні географії: проблеми і перспективи впровадження.
42. Використання комп'ютерних засобів навчання на уроках географії.
43. Сучасні педагогічні технології: групова робота на уроках географії.
44. Формування картографічних знань і вмінь в шкільних курсах географії.
45. Методика формування загально-географічних понять у шкільному курсі «Україна і світове господарство».
46. Методика контролю знань і вмінь у шкільному курсі «Україна і світове господарство».

47. Методика використання проблемних завдань як спосіб розвитку пізнавальної активності школярів на уроках географії.
48. Методика повторення як засіб забезпечення ефективності навчання шкільному курсу географії.
49. Формування пізнавальної самостійності учнів у процесі виконання домашніх робіт з географії.
50. Методика вивчення територіальної структури господарства на уроках курсу «Україна і світове господарство».
51. Методика вивчення галузі господарства у шкільному курсі «Україна і світове господарство».
52. Методика застосування діалогічного підходу при вивченні глобальних проблем людства в шкільному курсі «Географія: регіони та країни»
53. Методика використання статистичних матеріалів у курсі «Географія: регіони та країни».
54. Формування пізнавального інтересу школярів на практичних заняттях «Географічний простір Землі» в 11 класі .
55. Методика організації позакласної роботи з курсу «Географія: регіони та країни», як умова підвищення рівня знань школярів.
56. Методика рейтингової оцінки знань і вмінь з географії як умова активізації пізнавальної активності учнів.
57. Методика вивчення країни у шкільному курсі «Географія: регіони та країни».
58. Методика вивчення міст у шкільному курсі географії.
59. Методика вивчення населення у шкільному курсі географії.
60. Методика вивчення економіко-географічного положення об'єкта в шкільному курсі «Географія: регіони та країни» .

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – 320с.
2. Методика викладання географії /Упорядк. Н. Муніч, В. Серебряй. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 87с.
3. Методика обучения географии в средней школе: Пособие для учителя / Под ред. И. С. Матрусова. – М.: Просвещение, 1985 – 256 с.
4. Топузов О. М. Загальна методика навчання географії / О. М. Топузов, В. М. Самойленко, Л. П. Вішнікіна. - К.: Картографія, 2012. - 511с.
5. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка», 2004. -224 с.
6. Корнеєв В.П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія–2006– № 20–С.2–9.
7. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа», 2005. – 128 с.

Інформаційні ресурси:

1. Географіка. Географічний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji/35
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
3. Інтернет на користь: онлайн-ресурси для вивчення географії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/internet-na-korist-onlayn-resursi-dlya-vivchennya-geografi>
4. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в основній і старшій школі у закладах загальної середньої освіти з навчання українською

мовою у 2019/20 навчальному році [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки, 2017. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>

9. Курсові роботи з методики організації краєзнавчо-туристичної роботи 8 семестр

Орієнтовні наукові напрями підготовки курсових робіт:

Організація краєзнавчо-туристичної діяльності
Розробка та організація туристських маршрутів і турів
Теорія та методика організації краєзнавчо-туристичної роботи в закладах освіти
Методика організації спортивно-туристичної роботи в закладах освіти
Організація краєзнавчо-туристичних досліджень

Метою підготовки курсових робіт з методики організації краєзнавчо-туристичної роботи є закріплення організаційно-методичних навичок і вмінь щодо організації шкільної туристсько-краєзнавчої роботи, використання краєзнавчого принципу у навчальному процесі та позакласній туристсько-краєзнавчій роботі, організації та проведенню туристських походів, експедицій та екскурсій із школярами, організації роботи шкільних краєзнавчих музеїв, участі у різноманітних туристських і краєзнавчих заходах. Студенти повинні закріпити сутність та педагогічне значення шкільної туристсько-краєзнавчої роботи; методику краєзнавчого вивчення та дослідження своєї місцевості; основні форми та методи вивчення рідного краю; методи та прийоми впровадження краєзнавчого принципу у викладанні географії; зміст та форми позакласної туристсько-краєзнавчої діяльності; зміст експозиції відділів природи та і господарства шкільних краєзнавчих куточків та музеїв ; проводити туристсько-краєзнавчі дослідження своєї місцевості; розробляти зміст та методику проведення туристських подорожей та екскурсій; складати типовий план шкільної туристсько-краєзнавчої роботи; складати план вивчення географії рідного краю; складати краєзнавчу бібліографію; розробляти план роботи шкільного туристсько-краєзнавчого гуртка; складати положення та розробляти і сценарії загальношкільних масових туристсько-краєзнавчих заходів — екскурсій, походів, вечорів, олімпіад тощо.

Тематика курсових робіт з методики організації краєзнавчо-туристичної роботи

1. Основні принципи сучасної методики туристсько-краєзнавчої діяльності
2. Ретроспектива розвитку і становлення ТКД в Україні.
3. Форми туристсько-краєзнавчої діяльності: організаційні форми, діяльнісні
4. (активні) форми туристсько-краєзнавчої діяльності.
5. Основні методи й прийоми впровадження краєзнавчого принципу у викладанні географії
6. Нормативно правові акти, що регламентують туристсько-краєзнавчу роботу
7. Методи та види досліджень під час туристських подорожей.
8. Особливості проведення топонімічних досліджень
9. Особливості вивчення промислових підприємств
10. Особливості вивчення сільськогосподарських підприємств
11. Особливості дослідження населення краю
12. Дослідження культурно-історичних особливостей краю.
13. Обробка краєзнавчих матеріалів, зібраних в туристських подорожах.
14. Планування шкільної туристсько-краєзнавчої роботи
15. Проведення шкільних масових туристських заходів
16. Види і форми шкільної туристсько-краєзнавчої роботи
17. Види шкільних навчальних екскурсій.
18. Екскурсія – як форма ТКД, класифікація екскурсій
19. Навчальні екскурсії в природу, особливості організації.

20. Навчальні екскурсії на виробництво, особливості організації.
21. Екскурсії в краєзнавчий музей, особливості організації.
22. Оформлення необхідної документації при проведенні екскурсій.
23. Організація і проведення туристських походів вихідного дня
24. Організація туристських зльотів і змагань учнів
25. Організація і проведення багатоденних туристських походів
26. Організація і проведення краєзнавчих експедицій
27. Підведення підсумків туристсько-краєзнавчого походу
28. Огляд навчальних програм туристсько-краєзнавчих гуртків.
29. Особливості планування роботи туристсько-краєзнавчого гуртка.
30. Види занять туристсько-краєзнавчого гуртка та їх розробка.
31. Основні принципи організації та діяльності шкільного краєзнавчого музею.
32. Підготовка і проведення екскурсій в шкільному краєзнавчому музеї.
33. Експозиційна робота шкільного краєзнавчого музею.
34. Комплектування фондів та фондова робота в шкільному краєзнавчому музеї.
35. Організація позашкільної освіти в центрах туризму учнівської молоді
36. Особливості функціонування центрів туризму учнівської молоді.
37. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства
38. Краєзнавчо-туристична робота Кіровоградського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді
39. Організація роботи краєзнавчо-туристичного гуртка
40. Аналіз стану краєзнавчо-туристичної роботи із школярами (на прикладі Кіровоградської області)
41. Перспективи розвитку урботуризму у Кіровоградській області
42. Краєзнавча робота наукових бібліотек
43. Організація роботи краєзнавчо-туристичного клубу
44. Краєзнавчо-туристична робота як засіб патріотичного виховання
45. Музеї Кіровоградської області як краєзнавчо-туристичні об'єкти
46. Фортеці, замки і монастирі Кіровоградської області як краєзнавчо-туристичні об'єкти
47. Організація краєзнавчо-туристичних таборів у Кіровоградській області
48. Краєзнавчо-туристична робота в школі
49. Нормативно-правова база щодо організації та проведення туристичної роботи з дітьми
50. Методика організації та проведення краєзнавчих екскурсій
51. Екскурсійні маршрути Кіровоградської області
52. Краєзнавчі мандрівки природоохоронними територіями Кіровоградської області
53. Спортивний туризм у Кіровоградській області
54. Топографічна підготовка туриста.
55. Організація та проведення змагань із спортивного орієнтування
56. Рятувальні роботи, види та техніка надання першої медичної допомоги у походах.
57. Організація та проведення туристсько-краєзнавчої некатегорійної подорожі за маршрутом... (маршрут студент обирає самостійно)
58. Аналіз форм та методів туристсько-краєзнавчої роботи
59. Організація та проведення туристських зльотів та змагань
60. Методичні основи орієнтування у походах
61. Основні вимоги до туристського спорядження

62. Організація харчування упоході
63. Безпека руху туристської групи намаршруті
64. Основні вимоги до організації привалів інічлігів
65. Особиста гігієна туриста та перша медична допомога упоходах
66. Місце туристсько-краєзнавчої роботи у системі шкільної освіти
67. Туристсько-краєзнавча робота та розвиток інтересу до географії
68. Туристсько-краєзнавча робота і між предметні зв'язки.
69. Краєзнавчо-дослідна робота на екскурсіях і упоходах
70. Геологічні дослідження на екскурсіях і упоходах
71. Топонімічні дослідження на екскурсіях і упоходах
72. Використання краєзнавчого матеріалу у курсах шкільної географії
73. Організація туристсько-краєзнавчих вечорів
74. Організація та проведення екскурсії з школярами (маршрут за вибором студента)
75. Організація та проведення походів вихідного дня з школярами (маршрут за вибором студента)
76. Організація та проведення категорійних походів з школярами (маршрут за вибором студента)
77. Краєзнавчо-географічні дослідження населеного пункту (за вибором студента)

Рекомендована література

1. Агеева О. А., Двориченко В. В., Забаев Ю. В. и др. Некоторые аспекты функционирования индустрии туризма / Под общ. ред. А. Л. Лесникова, И. П. Мацицкого, А. В. Чернышева. — М.: Вестник, 1998.
2. Бейдик О. О. Рекреативно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. - К.: Київ, ун-т, 2001. - 395с.
3. Биржаков М. Б. Введение в туризм. — СПб.: "Издательский дом Герда", 2002.
4. Зорин И. В., Квартальнов В. А. Энциклопедия туризма. — М.: Финансы и статистика, 2000.
5. Ильина Е. И. Туроперейтинг: организация деятельности. — М.: Финансы и статистика, 2001.
6. Кабушкин Я. Я. Менеджмент туризма: Учеб. пособ. — Мн.: БГЭУ, 2001.
7. Квартальнов В. А. Теория и практика туризма: Учебник. — М.: Финансы и статистика, 2003.
8. Кукурудза М.М. Менеджмент національних парків: Навч. посіб. - Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. - 127с.
9. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг: Геопросторові аспекти. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К.: Альтерпрес, 2003.
10. Мальська М. Я., Худо В. В. Менеджмент туризму. Вступ до спеціальності: Навч. посіб. — Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002.
11. Мальська М. Я., Худо В. В. Туристичний бізнес; теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 424 с.
12. Мальська М. Я., Худо В. В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2004.
13. Колотуха О.В. Дитячо-юнацький туризм в Україні. — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. а. В. Винниченка, 2001. — 42 с.
14. Колотуха О.В. Ресурсний потенціал дитячо-юнацького туризму в Україні. — К.: Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, 2005. — 116с.
15. Колотуха О.В. Ресурсно-туристський потенціал Кіровоградської області. — Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. — 52с.
16. Колотуха О.В. Туристсько-краєзнавчі маршрути Кіровоградщини. — Кіровоград: а. РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 1999. — 18 с.,

17. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. – К.: Вища школа, 1995. – 224с.
18. Костриця М.Ю., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристська робота. – К.; Вища школа, 1995.
19. Краеведение: Пособие для учителя / Под ред. А.В.Даринского. – М.:Просвещение, 1987. – 158с.
20. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994. – 191с.

Інформаційні ресурси:

1. Туристичні ресурси світу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/index.htm>
2. Географія туризму [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://issuu.com/olegafanasiev/docs/petrinka_geografiya_turizmu2
<https://ua.igotoworld.com>
<https://zruchno.travel> www.if.gov.ua <http://tourlib.net>
3. Державна програма розвитку краєзнавства до 2025 року. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VSjc6CiNejMJ:s41bdb890edbee571.jimcontent.com/download/version/1455366622/module/12883509932/name25202025.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera>
4. Закон України про туризм [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://www.centur-tur.te.ua/normativebase/laws-of-ukraine>

10. Захист та оцінювання курсових робіт

Курсові роботи проходять процедуру захисту.

Не пізніше **ніж за два тижні до захисту** студент подає курсову роботу науковому керівникові. У разі **негативної оцінки** курсову роботу разом із рекомендаціями керівника повертають студенту, який повинен доопрацювати її з урахуванням зауважень і подати на остаточне оцінювання роботи науковим керівником. З **позитивною рецензією** наукового керівника курсова робота подається до захисту.

Захист курсової роботи проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів профільної кафедри за участю керівника курсової роботи. Захист відбувається у присутності студентів, допущених до захисту.

Процедура захисту курсової роботи передбачає:

1. Доповідь студента (презентація), у якій стисло (до 7 хвилин) повідомляються основні положення виконаної курсової роботи: тема, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження; висновки щодо теоретичного аналізу проблеми дослідження; основні результати дослідження; особистий внесок, загальні висновки.
2. Відповіді студента на запитання за змістом роботи, поставлені членами комісії та присутніми студентами.

Захист курсової роботи є відповідальним етапом у процесі її виконання. Оцінка курсової роботи може бути змінена під час захисту: знижена, якщо студент не зміг дати повні, змістовні відповіді на поставлені питання або підвищена, якщо студент аргументовано доводить свою обізнаність у проблематиці проведеного дослідження.

Результати курсової роботи фіксуються у протоколі захисту курсових робіт, проставляються в екзаменаційну відомість та залікову книжку студента (індивідуальний навчальний план студента).

Розподіл балів: змістовна частина курсової роботи оцінюється максимально у 50 балів, загальне оформлення — у 10 балів, захист курсової роботи — у 40 балів (загалом 100 балів).

Загальні критерії оцінювання курсової роботи роботи

Основними критеріями оцінювання курсової роботи є наступні:

- актуальність теми дослідження;
- узгодженість теми, об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження;
- правильність визначення об'єкту, предмету, мети, завдань дослідження;
- аргументованість, логічність доведення проблеми;
- відповідність методики дослідження сформульованим завданням;
- ступінь розв'язання поставлених завдань дослідження;
- достатня кількість опрацьованих джерел із проблематики дослідження;
- дотримання вимог щодо структури, змісту, стилю подання матеріалу, обсягу та оформлення курсової роботи.

Основні умови отримання оцінки

«Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Робота бездоганна з погляду змістового наповнення і оформлення, має практичне значення і/або містить елементи наукової новизни, доповідь логічна, стисла, викладена вільно, риторично піднесено, відзиви і рецензії позитивні, відповіді на запитання членів комісії повні та чіткі.

«Добре» (82 – 89 балів – «В» та 75 – 81 бал – «С»). Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово проаналізовано літературні джерела; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; недостатньо використано інформаційні матеріали, мають місце окремі зауваження; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена у межах вимог.

«Задовільно» (64 – 74 бали – «D» та 60 – 63 бали – «E»). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений комплікативний характер; методики емпіричної частини підібрано невдало, добір ілюстративних матеріалів не завжди обґрунтований; заходи і пропозиції роботи містяться в теоретичному розділі, обґрунтовані непереконливо; доповідь прочитана за текстом, відповіді на питання членів комісії правильні неповні; є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно» (1 – 59 балів – «FX»). Нечітко сформульована мета роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності та глибини. Мають місце недоліки в оформленні роботи. Ілюстрації до захисту відсутні. Доповідь прочитана за текстом. Відповіді на питання членів комісії неточні або неповні.

Робота до захисту не допускається, якщо робота подана керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів; виконана несамостійно; структура не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; не переплетена, недбало оформлена.

Одержана при захисті курсової роботи незадовільна оцінка вважається академічною заборгованістю і ліквідується в установленому порядку.

Повторний захист курсових робіт з метою підвищення оцінки не допускається, але у виняткових випадках (конфліктні ситуації між студентом та викладачем) за погодженням із деканом факультету, завідувачем відповідної кафедри такий дозвіл може дати ректор вищого навчального закладу. У такому випадку видається наказ ректора про перескладання, у якому затверджується (за поданням декана) склад комісії (три особи) та призначається дата захисту.

Захищені курсові роботи зберігаються на відповідній кафедрі протягом трьох років, потім списуються в установленому порядку.